



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 lutego 2020 r.

Pozycja 74

POSTANOWIENIE z dnia 19 grudnia 2019 r. Sygn. akt Ts 61/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz – przewodniczący i sprawozdawca
Stanisław Piotrowicz
Julia Przyłębska,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 26 sierpnia 2019 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej J.W.,

p o s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie i nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 12 kwietnia 2018 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej J.W. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność: po pierwsze, art. 246 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1369, ze zm.; dalej: p.p.s.a.) w zakresie, w jakim nakłada na stronę obowiązek wykazania, że nie jest w stanie ponieść jakichkolwiek kosztów postępowania bez ustanowienia obiektywnych, jednoznacznych i wiążących sąd kryteriów oceny sytuacji materialnej strony, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 i preambułą Konstytucji, wskazując naruszenie zasady poprawnej legislacji oraz zasady rzetelności działania instytucji publicznych; po drugie, art. 276 w związku z art. 175 § 1 w związku z art. 246 § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 245 § 1-3 p.p.s.a. w zakresie, w jakim nakłada na stronę wymóg wniesienia skargi o wznowienie postępowania sporządzonej i podpisanej przez adwokata lub radcę prawnego, jednocześnie nie gwarantując stronie prawa do uzyskania zwolnienia od kosztów w zakresie całkowitym lub częściowym, a w konsekwencji uzyskania pomocy prawnej według obiektywnych, jednoznacznych i wiążących sąd kryteriów oceny jej sytuacji materialnej, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 i preambułą Konstytucji, wskazując naruszenie zasady poprawnej legislacji oraz zasady rzetelności działania instytucji publicznych.

Skarżący zarzuca zaskarżonym przepisom brak jasnej regulacji kryteriów oceny sytuacji materialnej strony, która gwarantowałaby skarżącemu pomoc zawodowego pełnomocnika

do zainicjowania postępowania wznowieniowego oraz brak obiektywnych i jednoznacznych kryteriów ubiegania się o tę pomoc.

Postanowieniem z 26 sierpnia 2019 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 16 września 2019 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny w zakresie art. 246 § 1 pkt 1 p.p.s.a. stwierdził, że zarzut przedstawiony w skardze konstytucyjnej jest „z jednej strony polemiką skarżącego z uzyskanym rozstrzygnięciem sądowym, a z drugiej rodzajem postulatu legislacyjnego, którego Trybunał nie może być właściwym adresatem”. Uzasadnienie ponadto „nie uprawdopodobnia naruszenia przysługującego skarżącemu konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez niezawisły sąd”, a skarga w tym zakresie „sprowadza się do kwestionowania jednostkowego, niekorzystnego dla skarżącego rozstrzygnięcia sądowego wydanego w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi o wznowienie postępowania”. Skarga dotycząca art. 276 w związku z art. 175 § 1 w związku z art. 246 § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 245 § 1-3 p.p.s.a. nie spełnia zdaniem Trybunału, podwójnej kwalifikacji z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a „zarzut niezgodności (...) z odniesionym do niego wzorcem kontroli jest bezzasadny”.

Na powyższe postanowienie skarżący złożył 23 września 2019 r. – w ustawowym terminie – zażalenie. Zarzucił w nim niewłaściwą wykładnię art. 79 ust. 1 Konstytucji przez stwierdzenie, że postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 7 września 2017 r. (sygn. akt [...]), odrzucające wniosek o wznowienie postępowania z powodu braku profesjonalnego pełnomocnika, nie stanowi orzeczenia ostatecznego, „podczas gdy postanowienie to jest orzeczeniem ostatecznym od którego nie przysługuje żaden środek odwoławczy”. Zarzucił ponadto wadliwe uznanie, że skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów formalnych w zakresie naruszenia konstytucyjnych wolności i praw skarżącego. W jego ocenie, uprawdopodobnił on naruszenie prawa do ochrony sądowej. Z powodu braku jasnych kryteriów w przepisach, nie otrzymał prawa pomocy w zakresie ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Skarżący wskazał również, że ustawodawca wymaga reprezentacji przez zawodowego pełnomocnika w celu złożenia wniosku o wznowienie postępowania, ale jednocześnie nie gwarantuje zapewnienia takiej pomocy oraz nie określa jasnych kryteriów ubiegania się o pomoc w tym zakresie. Skarżący wniósł o nadanie dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p. TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał rozpatruje zażalenie w składzie trzech sędziów na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznając zażalenie bada zakwestionowane postanowienie pod kątem prawidłowego zidentyfikowania w nim przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał stwierdza, że zarzuty sformułowane w zażaleniu pozwalają na jego uwzględnienie.

3. Skarżący podnosi, że skarga konstytucyjna spełnia wymogi określone w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Zdaniem skarżącego, wydanie postanowienia o odrzuceniu skargi z powodu uchybienia formalnego doprowadziło do naruszenia jego prawa do sądu. Wskazuje, że postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: NSA) z 7 września 2017 r. (sygn. akt [...]) w sprawie odmowy uchylecia lub zmiany decyzji, odrzucając skargę o wznowienie

postępowania sądowego, jest ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, a źródłem naruszenia była treść art. 276 w związku z art. 175 § 1 w związku z art. 246 § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 245 § 1-3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1369, ze zm.; dalej: p.p.s.a.).

4. Trybunał stwierdza, że przedłożone przez skarżącego postanowienie NSA w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania sądowego jest orzeczeniem ostatecznym o wolnościach i prawach skarżącego w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Skarżącemu nie przysługuje już bowiem żaden środek odwoławczy od orzeczenia. Postanowienie to wprawdzie nie zamyka prawa do ponownego wniesienia skargi o wznowienie postępowania w terminie przewidzianym ustawą, jednak w zakresie wskazanego prawa do sądu zaskarżony przepis odbiera możliwość wniesienia skargi bez realizacji obowiązku skorzystania z pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Skarżący wskazał na wymóg formalny zawarty w art. 276 w związku z art. 175 § 1 w związku z art. 246 § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 245 § 1-3 p.p.s.a., który pozbawia go uprawnienia do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania jest rozstrzygnięciem o charakterze formalnym. Potwierdza ona obowiązywanie normy ograniczającej uprawnienie do wznowienia postępowania ze względu na brak profesjonalnego pełnomocnika. Uprawdopodobnia tym samym zajście zdarzenia, które – w ocenie skarżącego – stanowi naruszenie jego praw podmiotowych. Trybunał na etapie kontroli wstępnej powstrzymuje się natomiast od oceny, czy wskazane przez skarżącego wzorce konstytucyjne obejmują prawo do wznowienia postępowania.

5. Skarżący podnosi ponadto, że w zakresie art. 246 § 1 pkt 1 p.p.s.a. uprawdopodobnił naruszenie swego konstytucyjnego prawa do sądu, a jako źródło naruszenia wskazał treść tego przepisu. Wskazuje w tym względzie na postanowienie NSA z 26 października 2017 r. (sygn. akt. [...]), jako na ostateczne orzeczenie o jego prawach, utrzymujące w mocy odmowę przyznania prawa pomocy. Brak jasnych kryteriów w przepisie dotyczącym przyznania prawa pomocy doprowadził do jej odmowy, co – zdaniem skarżącego – naruszyło zasadę zaufania do państwa. Dodatkowo skarżący podkreślił, że w innym postępowaniu, w zbliżonym czasie, na podstawie takiego samego wniosku o źródłach dochodu, ten sam sąd przyznał prawo pomocy skarżącemu. Przepis uzależnia więc – jego zdaniem – przyznanie stronie postępowania tego prawa od wykazania, że nie jest ona w stanie ponieść kosztów postępowania, jednocześnie nie wskazując obiektywnych kryteriów oceny sytuacji materialnej strony.

6. Trybunał stwierdza, że argumentacja przedstawiona w zażaleniu pozwala na uznanie, że skarżący uprawdopodobnił naruszenie wskazanych w skardze praw i obowiązków. W wypadku rozpatrywanej skargi konstytucyjnej – zdaniem Trybunału – zachodzą wątpliwości uzasadniające konieczność merytorycznego rozpoznania podniesionych w niej zarzutów.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p.TK – uwzględnił zażalenie i nadał dalszy bieg skardze konstytucyjnej.